

voorbeeld toelatingstoets pabo 2015

Geschiedenis

toetsinformatie

aantal opgaven: 60 meerkeuzevragen

afnameduur 90 minuten

(met een dyslexieverklaring: 30 minuten verlenging)

toetsresultaat

Je kunt de gemaakte voorbeeld toelatingstoets pabo Geschiedenis nakijken met behulp van het Geschiedenis antwoordbestand. Het aantal goed beantwoorde opgaven bepaalt je totaalscore op de voorbeeldtoets.

Het is nog niet mogelijk om aan te geven met welke score je geslaagd zou zijn voor een toelatingstoets pabo, omdat de grens voldoende / onvoldoende voor de toelatingstoetsen nog niet is vastgesteld.

De voorlopige richtlijn op de voorbeeldtoets toelatingstoets Geschiedenis is: geslaagd bij 40 van de 60 opgaven goed.

LET OP: aan dit aantal opgaven goed kan voor de toelatingstoets pabo Geschiedenis geen enkel recht ontleend worden.

Deze toets is in opdracht van de MBO Raad ontwikkeld door Cito.

© MBO Raad, 2015. Alle rechten voorbehouden.

NB: Cito (uitgever van deze toets) heeft ernaar gestreefd de auteursrechten van het in deze toetsen gebruikte materiaal te regelen volgens de wettelijke bepalingen. Wie desondanks meent zekere rechten te kunnen doen gelden, wordt verzocht contact op te nemen via het e-mailadres: toelatingstoetspabo@cito.nl.

vraag 1   Bewoning Nederland in de prehistorie

In de periode tussen 12.000 en 8.000 jaar geleden leefden er in het gebied waar nu Nederland ligt wel mensen, maar was het gebied toch grotendeels onbewoond.

Hoe kwam dat?

- A**   Het gebied bestond uit bijna ondoordringbaar oerwoud.
- B**   Het gebied was een heet en droog woestijngedebied.
- C**   Het gebied was een koude onbegroeide vlakte.

vraag 2   Interpretatie archeologische vondsten

Archeologen hebben aanwijzingen dat de prehistorische boeren van de bandkeramische cultuur, die voorkwam in Europa tussen 5500 tot 4400 v.C., geloofden in een leven na de dood.

Welke archeologische vondsten wijzen hierop?

Vondsten van ...

- A**   paalsporen van grote bouwwerken tot een lengte van 40 meter.
- B**   putten met slachtafval.
- C**   urnenvelden.
- D**   vuurstenen pijlpunten en gereedschappen in een graf.

vraag 3   Werktuigen rendierjagers

Vuurstenen kling- en steelspitsen

Deze werktuigen zijn gevonden in St. Oedenrode en Budel. Volgens archeologen zijn zij gebruikt door rendierjagers die hier ooit verbleven.

Hoe oud zullen deze voorwerpen zijn?

- A**   tussen de 2.000 en 3.000jaar oud
- B**   tussen de 4.000 en 6.000jaar oud
- C**   tussen de 8.000 en 12.000 jaar oud
- D**   tussen de 15.000 en 20.000 jaar oud

vraag 4   Verschil jagers en boeren

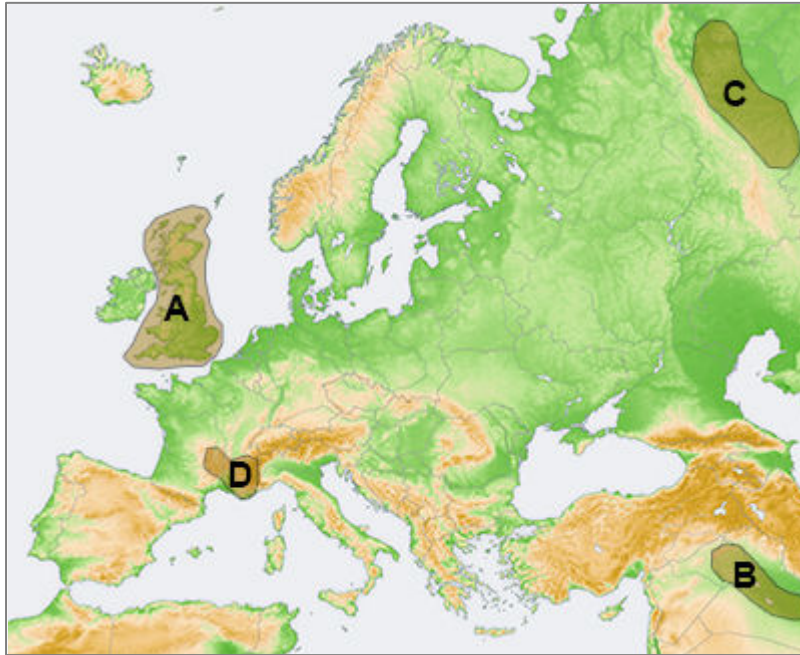
Wat is een kenmerkend verschil in leefwijze tussen jagers-verzamelaars en prehistorische boeren?

- A**   Jagers-verzamelaars aten vooral vlees; prehistorische boeren vooral granen en ander plantaardig voedsel.
- B**   Jagers-verzamelaars kenden geen religie, prehistorische boeren kenden natuurgoden.
- C**   Jagers-verzamelaars maakten hun werktuigen van hout, bot en steen; prehistorische boeren vooral van brons en ijzer.
- D**   Jagers-verzamelaars waren nomaden; prehistorische boeren waren plaatsgebonden.

vraag 5 De agrarische revolutie

Tussen grofweg 11.000 en 4000 v.C. veranderde de leefwijze van de bewoners in Europa. In plaats van jagers en verzamelaars, werden ze boeren. Deze verandering verspreidde zich in de loop van de eeuwen van gebied naar gebied.

In welk gebied is deze ontwikkeling van de landbouwsamenleving rond 11.000 v.C. begonnen?

- A** in gebied A
- B** in gebied B
- C** in gebied C
- D** in gebied D

vraag 6 Twee bronnen

*Sir Lawrence Alma Tadema (1836-1912),
olieverf op doek*

*Nationale bibliotheek Athene
(gebouwd in 1888, voltooid in 1891)*

Je ziet de afbeelding van een schilderij en de afbeelding van een gebouw.

Welk van de objecten die hier zijn afgebeeld, kan dienen als een authentieke bron bij onderzoek naar de tijd van Grieken en Romeinen?

- A** beide objecten
- B** alleen het gebouw
- C** alleen het schilderij
- D** geen van beide objecten

vraag 7 Romeins bouwwerk

*Romeins bouwwerk in Orange (Frankrijk),
gebouwd tussen 20 en 25 n.C.*

In het Romeinse Rijk werden veel van dit soort bouwwerken gemaakt.

Wat was hun functie?

- A** Het waren monumenten ter ere van veldheren.
- B** Het waren offerplaatsen ter ere van de goden.
- C** Het waren tolhuizen langs heerwegen.

vraag 8 Romeinse overheersing

De Romeinen veroverden grote delen van West-Europa. Ze legden de bevolking van de veroverde gebieden verplichtingen op.

Welk(e) van de onderstaande verplichtingen hoorde(n) daarbij?

- 1** de verplichting om belasting te betalen
- 2** de verplichting om de eigen godsdienst op te geven ten gunste van de Romeinse godsdienst
- 3** de verplichting om Latijn te leren

- A** alleen 1
- B** alleen 1 en 2
- C** alleen 1 en 3
- D** 1, 2 en 3

vraag 9   Contact met Romeinen

Hieronder zie je drie Romeinse fibula's die op verschillende plaatsen in ons land zijn gevonden.

Welk van onderstaande vondsten duidt waarschijnlijk op contacten tussen de Romeinen en de autochtone bevolking?

A

vindplaats: Friesland

B

vindplaats: Noord-Brabant

C

vindplaats: Zuid-Holland

vraag 10 Romeinse tijd in Nederland

Buste van Gaius Julius Caesar

Julius Caesar veroverde tijdens zijn leven grote delen van West-Europa, waarbij ook een deel van ons land bij het Romeinse rijk gevoegd werd. Hij schreef in zijn boek *De Bello Gallico* de eerste geschreven berichten over deze gebieden. In ons land eindigde hiermee de prehistorie.

In welke tijd gebeurde dit?

- A** rond het jaar 200 v.C.
- B** rond het jaar 50 v.C.
- C** rond het jaar 200
- D** rond het jaar 350

vraag 11 Evangeliepredikers

Schoolplaat Willibrord

Willibrord was één van de predikers die vanuit Engeland in onze streken het christendom probeerde te verbreiden.

Waarom richtten deze evangeliepredikers zich op het bekeren van de Friezen en niet op het bekeren van de Franken, die ook deel uitmaakten van de bevolking van ons land?

- A** Dat was te gevaarlijk want de Frankische godsdienst verbood inmenging van andere goden.
- B** De Franken waren via hun eigen koning al tot het christendom bekeerd.
- C** Het had weinig zin, want de Franken hadden nauwelijks belangstelling voor religie.

vraag 12 Karel de Grote

Munt met afbeelding van Karel de Grote

De Frankische koning Karel de Grote heerste van 768-814 over een groot deel van Europa. Zolang hij leefde heeft hij oorlog gevoerd, onder meer tegen de Saksen, de Longobarden en de Denen.

Hoe kwam hij aan soldaten voor al die oorlogen?

- A** Hij had als eerste christelijke keizer een verbond met de paus gesloten en die riep alle ridders op om voor Karel te vechten.
- B** Hij had een leger getrouwen die hij grond in leen had gegeven en die in ruil daarvoor voor hem vochten.
- C** Hij stuurde zendgraven op pad met de bedoeling huursoldaten te werven en op te leiden die in ruil voor soldij voor hem vochten.
- D** Hij voerde de dienstplicht in voor alle jongemannen in zijn rijk en die waren verplicht om drie jaar lang voor hem te vechten.

vraag 13 Horigen

In de middeleeuwen waren veel boeren horig aan een kasteelheer. Deze horige boeren moesten onder andere een deel van de oogst afstaan aan hun heer en ze mochten zijn land niet verlaten.

Horigen hadden behalve plichten ook een recht.

Welk recht hadden ze?

- A** Als ze ziek werden of te oud waren om te werken, hadden ze recht op gratis voeding en verzorging door hun heer.
- B** Bij gevaar van oorlog, plundering of roof, mochten ze veiligheid zoeken binnen de muren van het kasteel van hun heer.
- C** Ze hadden het recht om hun kinderen tot hun tiende jaar gratis onderwijs te laten volgen op het kasteel van hun heer.

vraag 14 Kaart van Spanje

Rond 750 ontstond in dit deel van Spanje een rijk met als hoofdstad Cordoba.

Welke godsdienst heerste er in dit rijk?

- A** de islam
- B** het christendom
- C** het jodendom
- D** het Romeinse polytheïsme

vraag 15 Vikingen

In Wieringen bevindt zich een historisch museum, het Viking Informatiecentrum (VIC).

Over welke periode van de geschiedenis gaat de informatie in dit centrum?

Over de periode tussen ongeveer ...

- A** 500 – 800.
- B** 800 – 1100.
- C** 1100 – 1400.
- D** 1400 – 1700.

vraag 16 Schout

De schout had in de Middeleeuwse stad een belangrijke functie.

Wat behoorde vooral tot zijn taak?

De schout moest ervoor zorgen ...

- A** dat de ambachtslieden redelijke prijzen kregen voor hun producten; niet te weinig maar ook niet te veel.
- B** dat de dijken en dammen rond de stad goed onderhouden werden met het oog op overstromingen.
- C** dat er voldoende voedsel was in de stad zodat niemand honger hoefde te lijden.
- D** dat vechtersbazen en misdadigers werden opgepakt en berecht.

vraag 17 Hanze

De Hanze was een belangrijke organisatie in de tijd van Steden en staten.

Met welke organisatie van tegenwoordig kun je de Hanze het beste vergelijken, als je let op haar functie?

- A** met de Europese Unie
- B** met het Rode Kruis
- C** met de Verenigde Naties
- D** met de Wereldraad van Kerken

vraag 18 Drie gebouwen

gebouw A

gebouw B

gebouw C

Op de afbeeldingen zie je drie gebouwen.

Welk van deze gebouwen is een middeleeuwse kathedraal?

- A** gebouw A
- B** gebouw B
- C** gebouw C

vraag 19 Historische kaart met steden

De steden op deze kaart zijn bijna allemaal ontstaan en uitgegroeid in een periode van ongeveer drie eeuwen.

In welke periode van de geschiedenis heeft deze ontwikkeling plaats gevonden?

- A** tussen 50 v.C. en 250
- B** tussen 550 en 850
- C** tussen 1100 en 1400
- D** tussen 1600 en 1900

vraag 20 Standen

De middeleeuwen werden aanvankelijk gekenmerkt door een standenmaatschappij met drie standen: de adel, de geestelijkheid en de boeren. Met de groei en de bloei van de steden kwam een vierde stand op: de burgerij. Deze opkomst bracht een verschuiving teweeg in de machtspositie van de andere standen.

Welke stand moest op den duur vooral macht afstaan ten gunste van de burgerij?

- A** de adel
- B** de boeren
- C** de geestelijkheid

vraag 21 Kerken in Nederland

*Stadsgezicht met de Sint Janskerk te Gouda
uit de Civitates Orbis Terrarum door Braun en Hogenberg (1585)*

Met deze kerk gebeurde in 1573 hetzelfde als met veel kerken in ons land rond diezelfde tijd.

**Welke verandering trad op?
De kerken werden ...**

- A** van binnen verbouwd en kregen een niet-religieuze functie.
- B** veranderd van katholiek in protestants.
- C** veranderd van protestants in katholiek.

vraag 22 Uit een boek

'Toen in juli 1584 zijn vader in Delft werd vermoord, werd hij legeraanvoerder van de Republiek der Zeven Verenigde Nederlanden. Hij werd op zijn 18e verjaardag benoemd tot stadhouder van Holland en Zeeland. Later werd hij ook stadhouder van Gelderland, Utrecht en Overijssel. Hij reorganiseerde het leger van de Republiek en behaalde van 1588 tot 1598 vele overwinningen. Het was een keerpunt in de oorlog en de Spanjaarden werden uit het noorden en oosten van de Republiek verdreven.'

Over wie gaat deze beschrijving?

Over ...

A

*Frederik Hendrik,
prins van Oranje,
graaf van Nassau*

B

*Maurits,
prins van Oranje,
graaf van Nassau*

C

*Prins Willem II,
prins van Oranje,
graaf van Nassau*

vraag 23 Staten-Generaal

Tussen 1584 en 1795 was Nederland een zelfstandige staat onder de naam 'De Republiek der Zeven Verenigde Nederlanden'. In de Republiek vergaderde de Staten-Generaal over het landbestuur.

Wie hadden de meeste macht en invloed in deze vergadering?

- A** de hoge adel uit alle gewesten
- B** de kooplieden uit Holland
- C** de leiders van de protestantse kerk
- D** de officieren van het leger en de vloot

vraag 24 De val van Antwerpen

Een belangrijke gebeurtenis in de Opstand van de Nederlanden tegen Spanje was de val van Antwerpen op 17 augustus 1585. Na een beleg van bijna veertien maanden moest Antwerpen zich aan de Spanjaarden overgeven. Als reactie daarop sloten de Nederlandse opstandelingen de Schelde voor alle handelsschepen. Hun pogingen om de stad te heroveren mislukten.

Wat was het belangrijkste gevolg van deze gebeurtenissen?

- A** De Republiek verloor aan economische macht, omdat de Spanjaarden de beschikking kregen over een belangrijke havenstad die fel concurreerde met de Hollandse steden.
- B** De Republiek verloor aan militaire macht omdat de Spanjaarden nu vlak bij de Republiek een sterke uitvalsbasis kregen voor hun troepen.
- C** De Republiek won aan economische macht, omdat haar hoofdstad Amsterdam nu kon uitgroeien tot het belangrijkste handelscentrum van Europa.
- D** De Republiek won aan militaire macht, omdat de soldaten die Antwerpen hadden verdedigd de stad ontvluchtten en zich nu aansloten bij het leger van de Republiek.

vraag 25 Uit een artikel over de geschiedenis van ons voedsel

'In deze tijd leerde men in Europa een aantal nieuwe vruchten en groenten kennen, zoals de aardappel, de ananas en de paprika.'

In welke tijd zijn deze producten in Europa bekend geworden?

- A** rond 40 v. C. door Romeinen
- B** rond 1100 door ridders die deelnamen aan de kruistochten
- C** rond 1500 door Spaanse en Portugese ontdekkingsreizigers
- D** rond 1620 door handelaren van de VOC

vraag 26 Erasmus en Calvijn

Desiderius Erasmus (1466-1536)

Evenals Johannes Calvijn schreef ook Erasmus veel over het geloof.

Waarin onderscheidde Erasmus zich vooral van Calvijn?
Erasmus vond dat ...

- A** de mensen zelf de bijbel moesten gaan lezen en niet zonder meer moesten aanvaarden wat de kerk voorschreef.
- B** de mensen de katholieke kerk van binnenuit moesten hervormen en zich niet van de kerk moesten afsplitsen.
- C** gelovigen de paus en bisschoppen in alles moesten gehoorzamen en geen kritiek mochten uiten op de kerk.

vraag 27 Eerste reis rond de wereld

De Victoria: het eerste schip dat een tocht maakte rond de wereld

Citaat uit een oude kroniek:

'Tussen de jaren 19 en 22 van deze eeuw ondernam Fernão de Magalhães met vijf schepen vanuit Spanje een reis naar de Molukken. Hij wilde deze eilandengroep bereiken langs de westelijke route en rond de zuidpunt van Zuid-Amerika. Na een reis van drie jaren vol avonturen en ontberingen keerde ten slotte één van deze schepen, de Victoria, terug aan de Spaans kust. De eerste reis rond de wereld was hiermee volbracht.'

Wanneer vond deze reis plaats?

- A** van 1419 - 1422
- B** van 1519 - 1522
- C** van 1619 - 1622
- D** van 1719 - 1722

vraag 28 Oorlogen met Engeland

*De slag bij Chatham, Jan van Leyden 1669
(collectie Rijksmuseum)*

Op 23 juni 1667 stak de vloot van de Republiek, onder leiding van Michiel de Ruyter en Cornelis Tromp, Engelse oorlogsschepen in brand tijdens de tocht naar Chatham. Deze gebeurtenis maakte deel uit van een aantal oorlogen die de Republiek voerde met Engeland.

Waar ging het bij deze oorlogen vooral om?

De oorlogen ...

- A** maakten deel uit van de economische strijd, die ging om handelsbelangen.
- B** maakten deel uit van de godsdienststrijd tussen katholieken en protestanten.
- C** maakten deel uit van de Opstand en de erkenning van de Republiek als zelfstandige staat.
- D** waren veroveringsoorlogen, waarbij de stadhouders van Oranje probeerden Engeland te bezetten.

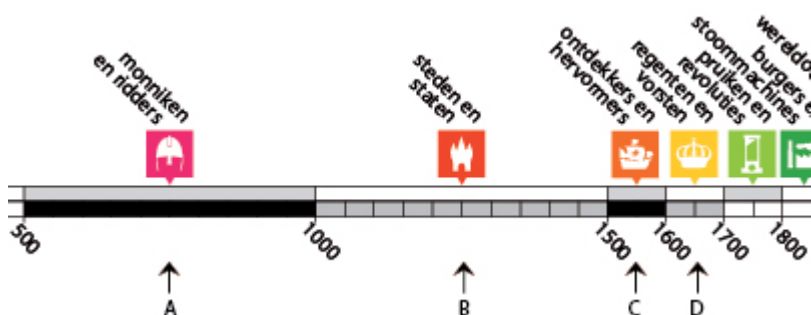
vraag 29 Inpolderingen

Mede door de turfafgraving van het hoogveen waren in Noord-Holland grote meren ontstaan.

Door zogenoemde droogmakerijen werden de Beemster, de Schermer, de Purmer en de Wormer drooggemalen en ingepolderd.

In welke tijd vonden deze inpolderingen plaats?

- A: in de tijd van Monniken en ridders
- B: in de tijd van Steden en staten
- C: in de tijd van Ontdekkers en hervormers
- D: in de tijd van Regenten en vorsten

vraag 30 Hijsbalken

De hijsbalk bovenin de gevel van een woning is een Amsterdamse uitvinding, die vroeger was bedoeld om handelswaar op te hijsen. Hijsbalken worden nog steeds toegepast, nu om gemakkelijk meubels te verhuizen. Amsterdam telt de meeste hijsbalken van alle grote steden.

Wanneer werd deze uitvinding voor het eerst op grote schaal toegepast?

- A** rond 1600
- B** rond 1700
- C** rond 1800
- D** rond 1900

vraag 31 Rembrandt

Op de afbeeldingen zie je drie beroemde schilderijen van Hollandse schilders uit de Gouden Eeuw (1600-1700).

Welk van deze schilderijen is geschilderd door Rembrandt?

A

B

C

vraag 32 Fluitschip

Met fluitschepen werd vanuit de Republiek handel gedreven met de Oostzeelanden.

Wat werd vooral vanuit de Oostzeelanden naar Holland vervoerd?

- A** boter en kaas
- B** hout en graan
- C** laken en zeildoek
- D** stokvis en haring

vraag 33 Schilderkunst in de Gouden Eeuw

Het Rijksmuseum te Amsterdam bevat de grootste schilderijencollectie van Hollandse meesters uit de zeventiende eeuw. Door de enorme vraag naar schilderijen kwam de schilderkunst in de zeventiende eeuw in de Republiek tot grote bloei.

Aan wie verkochten de schilders hun schilderijen in die tijd vooral?

- A** aan de adel
- B** aan kerken
- C** aan kooplieden
- D** aan musea

vraag 34 Zilveren munten uit de Vergulde Draeck

Op 4 oktober 1655 vertrok het VOC-schip 'De Vergulde Draeck' uit Texel voor haar tweede reis. Het vervoerde handelsgoederen en zilveren munten ter waarde van 185.000 gulden. Door een fout in de berekening van de koers miste het schip haar eindbestemming, voer te ver door en scheurde op een rif. Het schip verging op één van de hieronder aangegeven locaties. In 1963 werd het wrak teruggevonden.

Waar zal dit schip vergaan zijn?

- A** A: aan de oostkust van Noord-Amerika
- B** B: aan de oostkust van Vuurland
- C** C: aan de westkust van Madagaskar
- D** D: aan de westkust van Australië

vraag 35 Een bron uit de achttiende eeuw

De 'Post van den Neder-Rhijn' verscheen van 1781-1787 en was een opinieblad uitgegeven door de patriot Pieter 't Hoen. In dit blad werd veel geschreven over de stadhouder Willem V.

Hoe zal een historicus die een biografie over Willem V schrijft deze bron beoordelen?

Als een bron met waarschijnlijk ...

- A** een poging tot neutrale beeldvorming over Willem V.
- B** negatief gekleurde beeldvorming over Willem V.
- C** positief gekleurde beeldvorming over Willem V.

vraag 36 Februaristaking

*De Dokwerker,
monument ter nagedachtenis aan de Februaristaking*

De Februaristaking was een staking van Nederlandse werknemers op 25 en 26 februari 1941 die begon in Amsterdam en zich uitbreidde naar de Zaanstreek, Haarlem, Velsen, Hilversum en de stad Utrecht en directe omgeving. Het was de eerste grootschalige verzetsactie tegen de Duitse bezetter in Nederland.

Waar staakten de mensen die dagen tegen?

- A** tegen de censuur van de vrije pers
- B** tegen de jodenvervolg
- C** tegen de verplichte tewerkstelling van Nederlandse mannen in Duitsland
- D** tegen de voedselschaarste en het daaruit voortkomende bonnensysteem

vraag 37 Oorlogsverklaring

In 1939 verklaarden de geallieerde mogendheden, het Verenigd Koninkrijk en Frankrijk, de oorlog aan Duitsland. Dit was het begin van de Tweede Wereldoorlog. De Verenigde Staten mengden zich in de strijd aan de zijde van de geallieerden.

Wat was de aanleiding voor de Verenigde Staten om mee te doen aan deze oorlog?

- A** de Duitse aanval op de Sovjet-Unie in 1941
- B** de Japanse aanval in 1941 op de Amerikaanse vloot bij Pearl Harbor
- C** de morele verontwaardiging over de vernietigingskampen voor joden
- D** het niet-aanvalsverdrag dat Hitler in 1939 sloot met de Sovjet-Unie

vraag 38 Eerste en Tweede Wereldoorlog

Hieronder staan vier uitspraken over het verband tussen de Eerste en de Tweede Wereldoorlog.

Welke uitspraak over dit verband is juist?

- A** De Tweede Wereldoorlog vloeide vooral voort uit de economische wereldcrisis en die had met de Eerste Wereldoorlog niets te maken.
- B** De Tweede Wereldoorlog vloeide vooral voort uit de zware vredesvoorwaarden die Duitsland na de Eerste Wereldoorlog kreeg opgelegd.
- C** De Tweede Wereldoorlog was vooral een reactie op de Russische revolutie en die vond onafhankelijk van de Eerste Wereldoorlog plaats.
- D** De Tweede Wereldoorlog was vooral een reactie van Frankrijk en Engeland die wraak wilden op Duitsland voor de Eerste Wereldoorlog.

vraag 39 Film van Joris Ivens

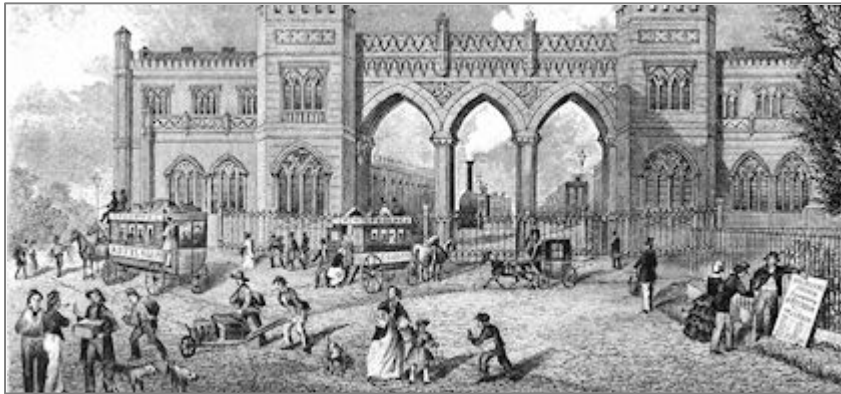
Na de Tweede Wereldoorlog kwam de Indische bevolking in opstand tegen het Nederlands gezag. Nederland probeerde deze opstand met behulp van het leger te onderdrukken. De Nederlandse cineast Joris Ivens was in die tijd de enige Nederlander die met zijn film 'Indonesia Calling' (1946) het publiek vanuit Indonesisch gezichtspunt probeerde te informeren. De Nederlandse regering en de pas opgerichte Verenigde Naties reageerden tijdens de strijd op de film zoals je kon verwachten.

Hoe zal deze reactie geweest zijn?

- A** De Nederlandse regering en de VN beschouwden beide de film als waardevolle informatie voor het publiek.
- B** De Nederlandse regering beschouwde de film als waardevolle informatie voor het publiek; de VN verbood de vertoning van de film.
- C** De Nederlandse regering verbood de vertoning van de film; de VN beschouwde hem als waardevolle informatie voor het publiek.
- D** De Nederlandse regering en de VN verboden beide de vertoning van de film.

vraag 40 Opening spoortraject

Op 31 mei werd de trekschuit op de Schie uit de vaart genomen. Op die dag namelijk werd het spoortraject Den Haag–Rotterdam officieel geopend. Deze gebeurtenis heeft zich afgespeeld in een van de hier onderstaande jaren.

In welk jaar zal dit zijn?

- A** in 1797
- B** in 1817
- C** in 1847
- D** in 1907

vraag 41 Buitenhuis aan de Vecht

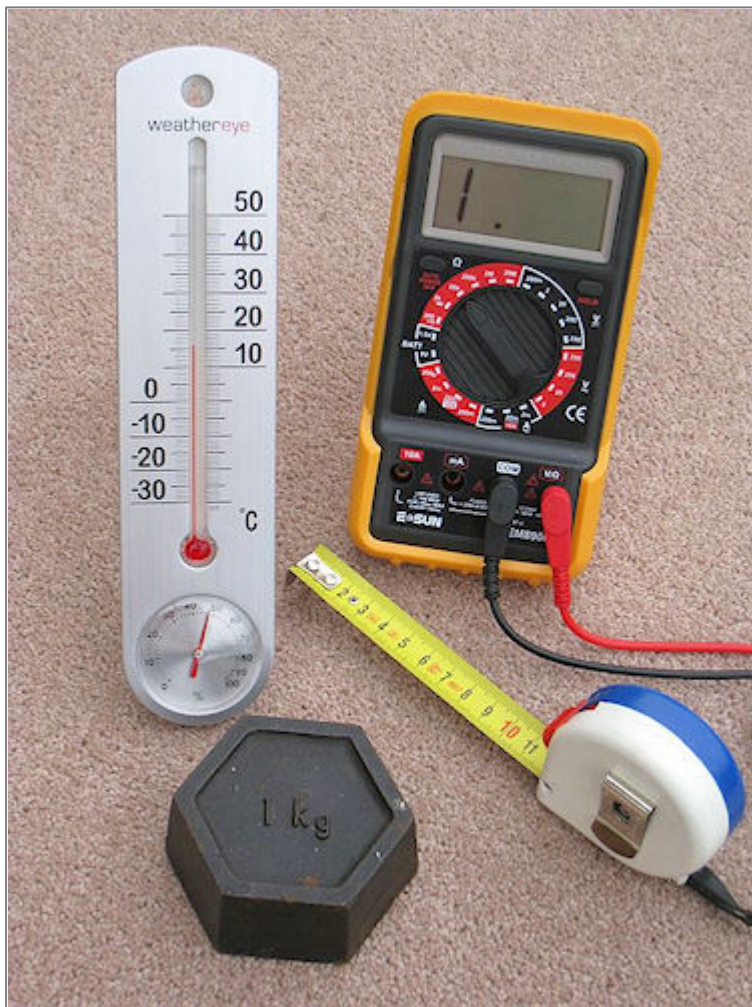

Langs de Vecht in Utrecht staat een groot aantal van dit soort prachtige landhuizen.

Wie hebben deze huizen laten bouwen?

- A** edellieden in de zeventiende en achttiende eeuw
- B** fabrikanten tijdens de industriële revolutie in de negentiende en begin twintigste eeuw
- C** kooplieden en regenten in de zeventiende en achttiende eeuw
- D** plantagehouders uit de Nederlandse koloniën in de negentiende en begin twintigste eeuw

vraag 42 Maten en gewichten

Lange tijd werd de handel in Nederland bemoeilijkt doordat iedere regio zijn eigen stelsel van maten en gewichten hanteerde.

Rond welke tijd in de geschiedenis werd eenheid gebracht in het stelsel van maten en gewichten?

- A** rond 1600
- B** rond 1700
- C** rond 1800
- D** rond 1900

vraag 43 Levensstijl

Schilderij uit 1786 van Arent Roukens, voormalig burgemeester van Nijmegen, Adriana Johanna Jongbloet en hun kinderen.

De kleding, het interieur en de levensstijl van deze mensen zijn geheel volgens de mode van hun tijd.

Op welk land oriënteerde de elite van Nederland zich sterk wat betreft haar levensstijl?

- A** op de Verenigde Staten
- B** op Engeland
- C** op Frankrijk
- D** op Pruisen

vraag 44 Democratisch bestuur

De politieke meningen aan het eind van de achttiende eeuw waren in Nederland sterk verdeeld.

Eén van de onderstaande personen had de volgende opvatting:

"De regering moet democratischer. Het volk is 'vrij' en 'soeverein' en moet zelf kunnen bepalen wie er over hen regeert. Alle ontwikkelde burgers moeten kunnen deelnemen aan het politiek bestuur."

Wie zal dat, gezien zijn positie, geweest zijn?

A

Cornelis Rudolphus Theodorus Krayenhoff 1758-1840
geleerde en arts

B

Joachim Rendorp 1728-1792
regent, burgemeester van Amsterdam

C

Willem V prins van Oranje-Nassau 1748-1806
stadhouder

vraag 45 Abolitionisme

Illustratie uit: John Gabriël Stedman, Narrative of a Five years Expedition against the revolted Negroes of Surinam (1772 to 1777)

Dit boek was een aanklacht tegen de slavernij. Tegen het einde van de achttiende eeuw nam de verontwaardiging over de slavenhandel in de westerse wereld toe en gingen steeds meer stemmen op om de slavernij af te schaffen.

Met de opkomst van welke denkbeelden vielen deze protesten samen?
Met de denkbeelden van ...

- A** het christendom.
- B** het socialisme.
- C** de Verlichting.

vraag 46 Politieke tekening

Albert Hahn (1903) - Onderschrift: "Gansch het raderwerk staat stil, als uw machtige arm het wil."

Deze tekening gaat over een belangrijk politiek onderwerp uit die dagen.

Over welk onderwerp gaat deze tekening?

- A** over de hoge tarieven die reizen per trein voor veel mensen onmogelijk maakten
- B** over het recht van werknemers om zich te organiseren in een vakbond
- C** over steun aan koetsiers en anderen die door de opkomst van de spoorwegen hun baan verloren

vraag 47 Huiswever

In de zeventiende en achttiende eeuw vulden in Nederland veel boeren op de zandgronden met name in de wintermaanden hun inkomen aan met spinnen en thuisweven. Al in de eerste helft van de negentiende eeuw kregen ze te maken met dalende prijzen, met name door toenemende concurrentie uit Engeland.

Waardoor was de concurrentie uit Engeland vooral zo groot?

- A** Doordat de Engelse wevers in gilden georganiseerd waren en beter opgeleid werden.
- B** Doordat de lonen in Engeland een stuk lager waren dan in andere West-Europese landen.
- C** Doordat de vrije handel met Engeland weer was toegestaan nadat Napoleon in 1815 verslagen was.
- D** Doordat Engeland een technische voorsprong had bij de productie en zo goedkoper produceerde.

vraag 48 Grondwet

De grondwetsherziening van Thorbecke legde de basis voor het huidige stelsel van parlementaire democratie in Nederland. Sinds deze herziening van de Nederlandse Grondwet is niet langer de koning, maar zijn de ministers verantwoordelijk voor het beleid.

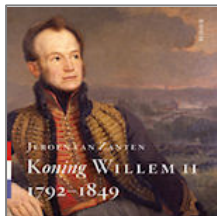
Welke koning van Nederland stond zijn macht af aan het parlement?

A

Koning Willem I
1772-1843

B

Koning Willem II
1792-1849

C

Koning Willem III
1817-1890

vraag 49 Geleerde vrouwen

Portret van prof. dr. Johanna Westerdijk

Johanna Westerdijk was een Nederlands botanicus en schimmeldeskundige. Zij werd in 1917 benoemd tot buitengewoon hoogleraar in de plantenziektekunde aan de Universiteit Utrecht en werd daarmee de eerste vrouwelijke hoogleraar in Nederland. In eerdere jaren was de eerste vrouwelijke student in Nederland toegelaten tot de universiteit.

Wie was de eerste vrouwelijke student?

A

Aletta Jacobs
(1854-1929)

B

Belle van Zuylen
(1740-1805)

C

Maria Bosboom-Toussaint
(1812-1886)

vraag 50 Aanklacht

In 1860 publiceerde Eduard Douwes Dekker onder het pseudoniem Multatuli de roman Max Havelaar. Dit boek is zo bekend geworden dat er in 2010 nog een tentoonstelling aan werd gewijd.

Waartegen is dit boek een aanklacht?

Tegen ...

- A** de achterstelling van vrouwen op allerlei gebieden in de samenleving.
- B** de misstanden van de kinderarbeid in Nederlandse koffiebranderijen.
- C** de slavernij en de mishandeling van slaven op de plantages in Suriname.
- D** de uitbuiting van de inheemse bevolking door het Nederlands bestuur in Indië.

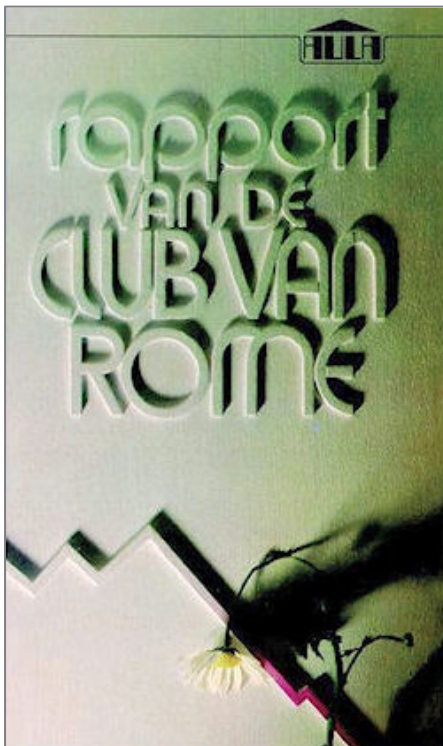
vraag 51 Arbeidsmarkt

Tussen 1960 en 1970 nam de welvaart in Nederland sterk toe. De industrie kreeg een groot tekort aan arbeidskrachten. Om dit tekort op te heffen waren bijzondere maatregelen nodig.

Welke maatregelen werden toen genomen?

- A** De dienstplicht voor het leger werd afgeschaft, zodat jonge mannen eerder konden gaan deelnemen aan de arbeidsmarkt.
- B** De regering gaf ruime vergoedingen voor kinderopvang, zodat vrouwen weer op grote schaal konden gaan deelnemen aan de arbeidsmarkt.
- C** Een groot deel van de bedrijven vertrok uit Nederland en vestigde zich in Oost-Europa.
- D** Er werden op grote schaal werknemers aangetrokken uit het buitenland.

vraag 52 Club van Rome

De Club van Rome wees op de gevaren van voortdurende bevolkingsgroei, voedselproductie, industrialisatie, uitputting van natuurlijke hulpbronnen en milieuvervuiling. Mede door de rapporten van deze organisatie zijn regeringen maatregelen voor milieubescherming en duurzame energie gaan nemen.

In welke tijd ontstond deze bewustwording?

- A** rond 1960
- B** rond 1970
- C** rond 1980
- D** rond 1990

vraag 53 Cubacrisis

In oktober 1962 dreigde gedurende de Cubacrisis een kernoorlog uit te breken tussen de Verenigde Staten en de Sovjet-Unie. De oorlog kon slechts ternauwernood worden afgewend.

Welke maatregel heeft ervoor gezorgd dat de wereld opgelucht kon ademen?

- A** De Amerikaanse president Kennedy stond uiteindelijk toe dat Fidel Castro, bondgenoot van de Sovjet-Unie, een communistische staat vestigde op Cuba.
- B** De Amerikaanse president Kennedy zag uiteindelijk af van zijn plan om Cuba te veroveren.
- C** De Russische premier Chroesjtsjov gaf de Verenigde Staten uiteindelijk toestemming om een militaire basis op Cuba te vestigen.
- D** De Russische premier Chroesjtsjov zag uiteindelijk af van zijn plan om kernraketten van zijn land op Cuba te stationeren.

vraag 54 Surinamers naar Nederland

Surinamers arriveren op Schiphol 2 november 1975

Vlak voordat Suriname in november 1975 een onafhankelijke republiek werd, vertrokken veel Surinamers vanuit hun land naar Nederland met de bedoeling zich daar definitief te vestigen.

Welke status kregen zij in Nederland?

- A** Ze hadden de status van Nederlandse staatsburgers die verhuisden.
- B** Ze kregen de status van economische vluchtelingen, die terug moesten als ze niet binnen een jaar werk gevonden hadden.
- C** Ze kregen de status van politieke vluchtelingen, die toegelaten werden omdat ze in hun eigen land gediscrimineerd werden.

vraag 55 Stempelen

In 1929 brak in Amerika een economische crisis uit en Europa volgde. Ook in Nederland raakten veel mensen werkloos. De werklozen moesten iedere dag (vaak twee keer) stempelen om in aanmerking te komen voor de uitkering van elf gulden per week per gezin. Daarvoor moesten ze vaak uren in de rij staan, wat velen vernederend vonden.

Waarom moesten de werklozen twee keer per dag lang in de rij staan voor een stempel?

- A** om er discipline mee te kunnen aantonen bij toekomstige werkgevers
- B** om te voorkomen dat ze de openbare orde zouden verstoren door onlusten en alcoholmisbruik
- C** om te voorkomen dat ze naast hun uitkering stiekem zwart gingen werken
- D** om ze gemakkelijk te kunnen werven voor de werkverschaffing

vraag 56 Kolenhandelaar

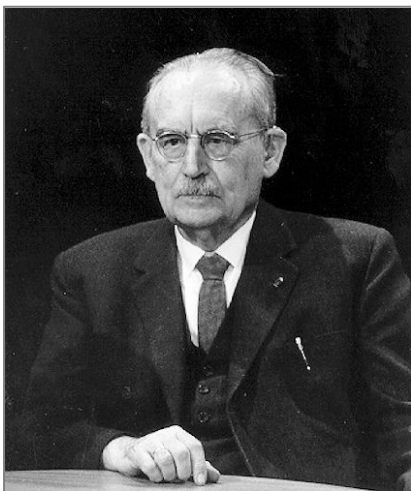

Kolenhandelaren reden vroeger af en aan in de Nederlandse steden.

In welke periode verdwenen zij uit het straatbeeld?

- A tussen 1950 en 1960
- B tussen 1960 en 1970
- C tussen 1970 en 1980
- D tussen 1980 en 1990

vraag 57 Willem Drees

Willem Drees (1886-1988)

Willem Drees was van 1951 tot 1958 minister-president van vier kabinetten.

Waardoor is Willem Drees vooral bekend gebleven?

- A door de invoering van een inkomensonafhankelijke uitkering voor ouderen
- B door de invoering van een vijfdaagse werkweek voor alle werknemers
- C door de invoering van vakantiedagen en vakantiegeld voor alle werknemers
- D door de oprichting van de Europese Gemeenschap, de voorloper van de Europese Unie

vraag 58 Uit de krant

Duitse humor

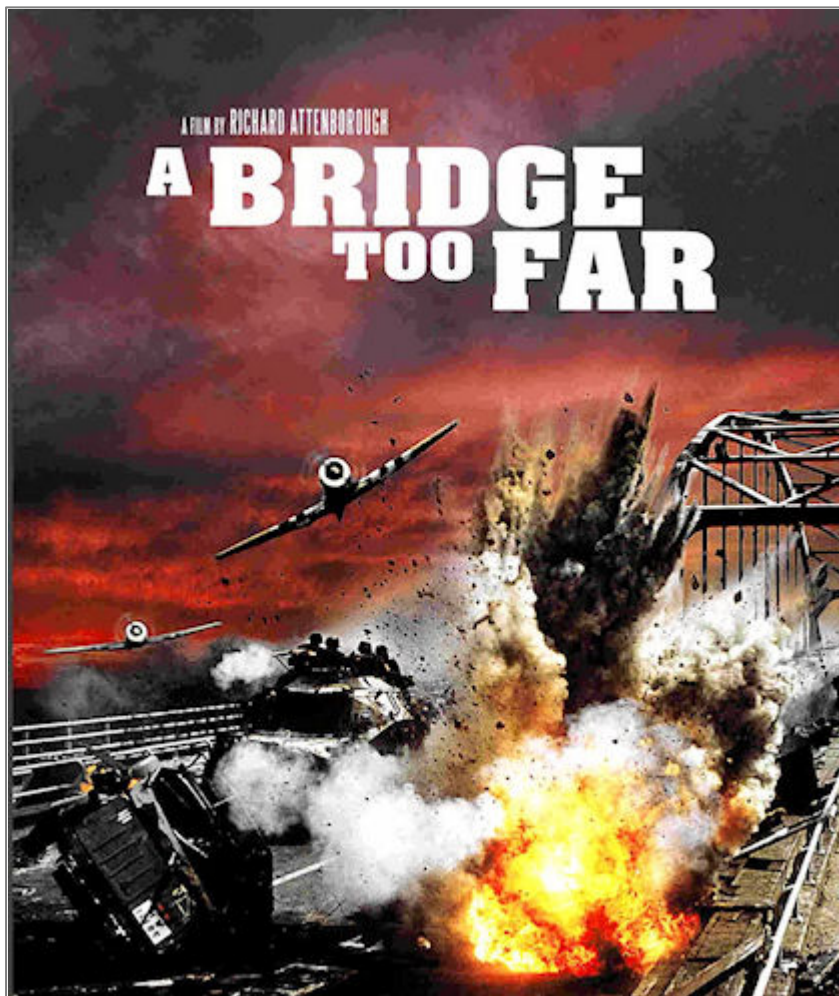
Zondag 25 febr. j.l. Trachtte een Engelse jacht-Vlieger tussen Driebergen en Woudenberg een noodlanding te maken. Zijn poging mislukte, het toestel stortte neer en de piloot werd gedood. De Wehrmacht zette het terrein af en liet het lijk dat een hoofdwonde en een verbrijzelde rechterhand vertoonde een paar dagen liggen. Toen er drie dagen later een aantal burgers naar het wrak wilden gaan kijken, werden zij door de Duitsers bijeengedreven en naar het toestel gejaagd. En daar zei men hen: "Jullie willen zo graag een Tommie zien! Nu kunnen jullie er een de hand drukken. Daarop werden allen gedwongen om de verbrijzelde hand van den dooden piloot op te nemen en te schudden.

Dit berichtje verscheen op 13 maart 1945 in een Nederlandse krant.

In wat voor krant kan dit bericht gestaan hebben?

- A** alleen in een illegale krant
- B** alleen in een officiële krant
- C** in beide kranten

vraag 59 Veldslag

Tijdens de Tweede Wereldoorlog is op verschillende plaatsen in Nederland slag geleverd. Een van deze gevechten, de slag om Arnhem, is verfilmd in 'A bridge too far'.

Wanneer vond deze slag plaats?

- A** in 1940 tijdens de inval van Duitsland
- B** in 1944 tijdens de bevrijding van een groot deel van Zuid-Nederland
- C** in 1945 tijdens de bevrijding van overig Nederland

vraag 60 Poster uit de Tweede Wereldoorlog

Tijdens de bezetting in de Tweede Wereldoorlog werd deze poster verspreid.

Wie zal of zullen deze poster verspreid hebben?

- A** de Nederlandse regering in Engeland
- B** de NSB
- C** Verzetsstrijders met communistische idealen
- D** verzetsstrijders met liberale idealen

einde